

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi streinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACȚIA,
TIPOGRAFIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAȘOV, PIAȚA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir petiu 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Fii întunerecului.

Da, copii neputincioşi ai întunerecului se pot numi toţi analfabeţii români!

Şi — vai! — sânt grozav de mulţi, căci așa spune statistica oficioasă, că „șasezeci la sută dintre Români, nu știu ceti și scrisie.”

Deci un milion și vr-o optsute de mii de suflete românești din această țară, oarbă încă în împărăția unei nopți fără de stele. Căci stele de călăuză sânt pentru orice om, slovele negre ale cărților albe, iar poporul care nu le cunoaște, va rămânea pururea sluga plecată și nevrednică a neamurilor știutoare de carte.

Doamne, ce trist e să afli, că 'n țara ungurească toți ne-au înțrecut: Și Sașii și Șvabii și Ungurii și Slovaci și... Sârbii. Toți au apucat înaintea noastră. Toți zoresc să ajungă țărnuțul ce-i va mântui din valurile cutropitoare, toți a-leargă de sânge către desăvârșirea inimei și-a sufletului lor specific național.

Nu mai noi Români zăcem ne-păsători în vechea ignoranță. Nu mai noi, nu ne zmulgem odată din trândăvia patriarhală, ce-ar trebui să ne rușineze dela o vreme, nu mai noi — necunoscând primejdii reale, ce ne amenință — nu încetăm de-a ne batjocori, certa și sfășia, noi între noi, spre bucuria drăcească a dușmanului de veacuri.

Ci ascultați-mă, vă rog, voi conducători oficiali și neoficiali ai nației noastre românești și întru-nindu-vă în soborul vostru aducător de povețe, hotărâți în sfârșit bărbătește, că santeți gata să curmați această rușine, care ne pune în rând cu țiganii.

Veniți, voi toți, cari aveți inimi calde și cinstite și punți deschise pentru adevăratele interese superioare ale neamului și dați dinariul vostru, pentru ca sprijiniți de puterea banului, să putem găti odată pentru totdeauna bălaurul cumpănatelor ignoranțe ce stăpânește vieța noastră întârziată.

Veniți, vă zic, tinerilor și cu duhul proaspăt al avântului, pe ca-

re-l cereți bătrânilor, puneți-vă înși-vă în slujba frumoasă a deșteptării conștiinței milioanele de robi ai întunerecului. Aci să vedem strălucirea curată a condeiilor voastre de „scriitori ai neamului”!

Veniți, voi universitari români dela toate facultățile — nu vă mai împărțiți în tabere, ci toți împreună mergeți alături celor buni și neșovăitori, ducând prin cele sate sărăcăcioase cărțile și gazete, cari vor trezi în sufletele innopitate dorul fierbinte de-a ceti și de-a ști.

Veniți, voi popi și dascăli români și împăcați-vă! Nu vă mai dujmaniți pe tema naivă a priorității, ci dați-vă mână frățească întru întemeierea și susținerea școlilor de adulți — arătați-ne-o odată, s-o vedem și noi munca voastră extrașcolară săvârșită în cursul unui an de zile.

Vino în sfârșit tu, „Asociație”, maica tuturor tovărășiilor noastre și încordându-ți toate puterile, dovedindu-ți toată energia de care te știm capabilă, arată-ne, că lupți cu adevărat pentru „literatură și cultură” acestui neam din care văi aproape două milioane nu cunosc încă farmecul slovei tipărite.

Altfel, și dacă nu ne-om prăpădi în chip rușinos, vom rămânea la toată întâmplarea de răsul Europei! Pentru că, să fiu iertat, dar până atunci, până când nu vom începe să pătrundem sistematic în bezna neștiinței — ucigașa conștiinței naționale — până când peste marea familie românească din Ungaria va domni duhul întunerecului, până atunci zadarnice vor fi toate pretensele noastre sforțări de „desrobire culturală”.

Până când spusele noastre se adresează minților zăvorțite și scrișul nostru din cărți și gazete se îndreaptă abia către jumătatea poporului nostru, — pentru a doua jumătate e doar „toacă la urechea surdului” sau lumină arătată orbului — până atunci, zău, puțină ispravă se va săvârși în sinul acestei nații nenorocite.

De-a surda va predica popa

'n biserică, deslușind cărările spre împărăția moralei și nizuind să-l ferească pe poporul analfabet de toată stricăciunea, pe care i-o aduce alcoolul, boalele, lipsa de igienă și celelalte metehne fatal legate de omul neștiutor de carte.

Zadarnic va asuda din greu ziuica întreagă dascălul român, nobilitând inima și mintea tinereilor odrasle, cari însă după doi trei ani de învățatură primară, recad în aceeași masă somnoroasă a analfabetismului care-i descivilizează cu puterea atavică ce-o are ignoranța inertă, din care de geaba au încercat bieții să se smulgă.

Un fel de muncă sisifică va îndeplini și deputatul român care zadarnic aleargă dintr-un colț al țării în celălalt, glăsuind poporului despre „intransigență”, „solidaritate națională” despre „votul universal” și alte trebi politice, pentru cari analfabetul are totdeauna toată sinceritatea, bunăvoința și o gură cu atât mai căscată, cu cât pricepe mai puțin din discursul spornic al cuvântătorului grăbit.

Pentru cine te lupți, în genere, tu cărturariule român de toate speciile?

Și, cu cine stând alături, vrei să îți piept atacurilor viclene ale dușmanului?

Cum vei putea să construiești acel zid de apărare care să oprească cu energie de fier influința străinismului ce începe să roază tradiția, moravurile genuine, falsificând însuși sufletul specific al poporului nostru românesc?

Al cui sol ești și anume la ce „factor politic” te vei provoca și tu comitetule național, când vei cere din nou dela cei de sus drepturi egale și libertate absolută pe seama poporului tău?

Nu vezi, că totdeauna te-au ignorat; totdeauna te-au pus în șirul prim al bătailor și în gura tunurilor, căci erai exclusiv un „bagaj” bun de improșcat; totdeauna te-au exploatat, ca pe oia neucăvântătoare bună de muls și tuns; totdeauna te-au tras pe sfoară micii și marii veciniciilor tăi hegemoni; totdeauna te-au disconsiderat total, căci

nu erai în ochii lor decât „o turmă stupidă de analfabeți”.

Spune-mi, dragul meu popor românesc, până când vrei, ca toată lumea să-și bată joc de tine și de vieța ta năcăjită?

*)

Din discursul d-lui dep. Dr. Al. Valda rostit la marea adunare din Șiria, în care l-a executat pe nenorocitul călugăr Mangra împreună cu toată ceata celor cari vreau să pescuiescă în tulbure căutând să discrediteze pe fruntașii noștri politici, reținem următoarele pasaje, rostite între aplauzele și aprobările generale ale adunării:

Când s'o apropia vre-unul din acei lupi, de care v-am vorbit și a căuta prin viclenie să vorbească de rău pe deputatul vostru, voi fraților să vă amintiți, că el înjurând pe alesul vostru, pe voi vă înjură...

Feriți-vă de lupi fraților, că sunt destui mai ales prin munții Bihorului. (voci: Trebuesc împușcați!).

Și când vreunul dintre acești lupi s'apropie de voi, să vă aduceți aminte de năvălul cailor. Am văzut, că voi aveți pe aici cai zdraveni și deci trebuie să cunoașteți năvălurile lor. Știți cum își apără caii pe mânzii lor când vine dihania să-i răpească, cum caii se alătură unul de altul și izbesc puternic cu copitele de-i rup fălcile. Această pildă să o aveți și voi, când o veni lupul din Bihor sau din alte părți. (Voci: Jos cu el! Sus cu el! Sus la ștreang!) Să-i rupeți fălcile când o veni să vă ispitească ca să-l piară pentru totdeauna pofta de a vă ademini și de a vă vinde dușmanului. (Așa vom face, să poștească! Lungi urale și aclamații prelungite).

Austro-Ungaria intervine pentru pace. După știri din Berlin ambasadorii austro-ungari Szögyény-Marich și contele Pallavicini au inițiat o acțiune pentru încheierea păcii între Italia și Turcia.

Reforma administrativă în România. Ministrul de interne al României

Al. Marghiloman a avut eri și asi cu prefeții județelor consfătuiri privitoare la proiectul de lege al reformei administrative.

Externe. Cabinetul turc a fost definitiv constituit. Ministrul de război, de marină, de externe, de justiție, de finanțe și cel al vacurilor au fost menținuți. Ministrul de justiție, Memduh, va lua și interimul internelor; ministrul poștelor, Ibrahim Sussa, un sirian catolic, a fost menținut și el. Aristidi Paşa a fost numit ministrul agriculturii și al comerțului. Deputatul tânăr turc și fost ministru, Emrullah, a primit portofoliul instrucției.

În ședința de ieri a camerei s'a prezentat noul guvern. Marele vizir Said paşa a hotărât să pună din nou la ordinea zilei proiectul de lege relativ la modificarea articolului 35 al Constituției. În caz când proiectul va fi respins marele vizir își va da demisia. După rezolvarea definitivă a reformei constituției, camera va fi disolvată, urmând a se forma un cabinet din sânul comitetului tinerilor turci.

După știri din Roma ducele Abruzilor, care obținuse un concediu de două săptămâni, a primit alături ordin telegrafic de a lua imediat comanda escadrei de crucișătoare ce se află la Tarento. Se crede că escadra ducelui Abruzilor va întreprinde o nouă acțiune de război.

„Daily Telegraph” află din Peking că situația s'a agravat foarte mult. La Peking toată lumea e convinsă că proclamarea republicii ar fi un dezastru pentru China. Criza financiară a luat proporții atât de mari, încât direcția căilor ferate a fost nevoită să se împrumute cu câteva mii de lire dela băncile engleze, spre a putea cumpăra cărbuni.

Revoluția se întinde tot mai mult spre Shanghai și Kianciu. Toate provinciile sunt de partea revoluționarilor, asemenea și provinciile din Mongolia.

Cântec.

Afară 'n vânt se plâng castanii
Și bat cu crengile 'n obloane,
Iar noi veghem visând frumoasă
Ca 'ndrăgostiții din romane.

Noi stăm visând cu ochii bolnavi,
Și ne-amintim cuprinși de jale,
De-atâtea taine îngropate
În farmecul căsuței tale.

Și alintându-te la pieptu-mi
N'aud ce viscol e pe-afară,
Că sinurile-ți parfumate
Îmi povestesc de primăvară.

A. Cotruș.

De theatro et de...

quibusdam aliis...

(Cauzerie).

Urmare și fine.

Teatru național românesc!

Frumoasă dorință, carea de patru-zeci de ani, de când există societatea,

a rămas tot numai dorință. Din acest popor de trei milioane, până la adunarea orăvicană, 500 de înși erau înscrși ca membrii. Și să-mi mai citeze mie cineva stereotipul: »Românul, Domnilor, este un om iubitor de cultură și de progres!»

„Așa-i!» — strigă din fundul sălii Ion Aprobescu, care nu e membru la nici o tovărășie românească.

Vă întreb, la rândul meu, Doamnelor și Domnilor, cine dorește înființarea acestui teatru?

Poporul românesc? — ași poveste... cinci sute de persoane exclusiv! În eara și 'n vara trecută, am cutreerat întreg Bănățul și Ardealul și cu concursul direct a lui Dumnezeu și indirect al oamenilor de inimă, am răușit să mai fac pe alți 500 de oameni, ca să dorească și dănașii nu numai dela inimă, ci chiar deadreptul din pungă, înființarea cât mai grabnică a acestui biet teatru românesc.

Ce credeți, oare n'ar fi frumos, să doriți și d-v. toți, cari ați atins majoratul, de-a dreptul din fundul pungei înființarea mult doritului teatru românesc? Pentru-că, așa-ți cade de greu, când îți spune Românul din Sălaj sau cel din Ecica de lângă Tisa: »Bine, tot

noi, cei timbrați ca Români slabi și pierduți de pe la bariere — tot numai noi să ne facem membrii și la Asociație și la Fondul de teatru, pe câtă vreme D-voastră cei din Braşov, vă mulțumiți cu atâtea, că sunteți recunoscători ca Români buni în colo rar dacă mai dați un ban pentru astfel de tovărășii și când venim la D-v. ne mai radeți pe deasupra, fiindcă »nu știm bine românește»?

De aceea zic, Domnilor: mai mult entuziasm și mai puțin calabrias!

De aceea repet, Doamnelor: mai largă dragoste pentru cultura noastră și mai înguste pălării și pene!

Fără voie îmi vine aminte sutele de universitari Români dela facultățile noastre de drept, medicină, filozofie și teologie și inima mea se sbate încătușată de-o simțire atât de dureroasă! Cu ce jertfă minimală ar putea acquira fiecare universitar român barăm un singur membru pe seama fondului de teatru. Las' că se naște legitima întrebare, dacă oare n'ar fi de datorita flecării »cive academice», ca și el însuși să fie înscris cel puțin ca membru ajutător, cu 2—3 coroane, atât la Asociație cât și la Fondul de teatru?

Știu răspunsul: neajunsurile și

sărăcia! Dar am câteva argumente puternice, cari mă conving, că zilnic se pierde un capital enorm de energie materială, care se varsă în punga cafegilor, a cărciumarilor, care se strecoară pe mesele de cărți, pe care o înghive luxul și atâtea preocupări inutile și condamnabile.

Ce progres uriaș ar realiza fondul de teatru, când fiecare universitar român m'ar cere și iscăli o singură »declarațiune de membru»? Zece coroane la an pentru idea falnică a teatrului românesc, carele să cutreere întreg cuprinsul locuit de noi, care să cultive gustul pentru frumos, care să trezească conștiința națională a milioanele de robi, care să electrizeze cu scântea sfântă a artei pe toți scepticii, pe toți apatici, pe toți egoiștii și răii acestui neam cutropit de pecinginea înstrăinării!

Iubiți universitari Români — voi nu simțiți pericolul?

Nu'mi mai aduc aminte cine a spus odată: »Wenn auf irgend einem improvisierten Brettel durcheinander agierende Dilettanten sich an einem Dichtwerk vergreifen, so verhüllen die Museen ihr Haupt».

Prin urmare ar zice un oarecare om energetic »Jos cu teatrul de diletanți și sus cu votul universal!»

Bine cetățene, sunt și eu d'n popor (ca origine firește, azi sunt însă pe jumătate aristocrat, căci port »șon», blană nutria și joben Habig,) va zică țin și eu, să ai parte din sufragiul universale (cum ar zice Caragiale) dar în ce privește buicotarea teatrului de diletanți — deocamdată — să-mi dai voie să te contrazic. Și de ce? Uite de ce... fiindcă creștind din Prăpăștiul de câmpie, din Lăpușul unguresc, din Teacă ori Ilva-mare, ar putea aștepta cam vr'o jumătate de secol până ar fi ca să sosească și acolo un teatru național aidoma ca a lui Antoine, ori chiar și al unui Davila. Și chiar dac'ar veni aceste trupe, și-ar da »de-un par egzemplu» piesa »Măgariu lui Buridan», apoi te-asigur, că poporeni greco-catolici ori greco-orientali din numitele sate naționale române, ar fi mai mângari după reprezentăție, decât înaintea ei.

Că prin reprezentațiile de diletanți »se corupe bunul gust și simțul estetic». Al cui? alui Toader Gușăilă din Șerăcița, ori alui Avisalon Cocoloș din Șulunberg? Săcătoși să fie ei săracii și să aibă ce mânca, apoi să mai vezi D-ta »gust bun», ca la Dumnealor!!

Din vremile abia trecute.

De Dr. George Maior.

(Urmare).

A 4-a. »Iară dacă la întâmplarea aceasta ce-au spus mai înainte, nici dajnicul nici domnul pământesc n-ar putea să aștepte, atunci pentru ca să nu aibă dajdea împărătească vre-o scurtare, la aceasta osebă întâmplare se dovoește, a-l da pământul acela al-tuia dajnic vreadnic și fără de prețuirea Sessionului.

A 5-a. »Dovoeste domnului pământesc a face în schimbare cu pământul cele măsurate, atunci când dajnicul singur, și pentru a lui mai bună stare și chivernisire la pământurile cele de sub agonisirea lui, va cere să se iee dela el sau să le înșchimbe.

A 6-a. »Iară la amândouă aceste întâmplări trebuie așteptate să se facă arătare comitatului celui poruncitor, adevărmeghii, și dela dânsul răspunsul să se aștepte.

A 7-a. »Nici unui agonisitor nu se îngăduie să se despărtească pământurile sale cele măsurate după voia sa, ci la domnul pământului arătându-și pricinile sale de așa fel de lucru, el are să se roage, și de nu i-ar asculta rugăciunea, atunci dajnicului i este calea deschisă a se arăta la comitat, care ispitind lucrul cu amănuntul, va face deslegare.

A 8-a. »Dajnicului și de acum înainte i se dă voia să poată vinde sessionul său însă numai într-acest fel și chip ca el a) Slobozenia dela domnul pământesc să cele. b) Pre cumpărătorul să-l aducă de față, căci așa fel de vânzări nici odată nu se vor dovoei, de nu se va adevăra din destul, precum cumpărătorul cel nou vreadnic este a plăti porția împărătească și dajdile domnești și pământul a-l lucra cu folosință.

Sesiunile	Tabela robotelor	In muncă și in bani
Clasuri		
Clasuri	Datorita cuprinsului de muncă	In muncă a slujii
In- tregi	clasi I. 104 zi. 45/2	58/2
Jumă- tăți	clasi II. 78 zi. 35/2	42/2
Fer- tale	clasi III. 62 zi. 29/2	33/2
Op- tași	clasi I. 58 zi. 27/2	31/2
	clasi II. 43 zi. 21/2	22/2
	clasi III. 35 zi. 17/2	18/2
Locuitorul cu casă	8	8
Locuitorul fără casă	—	6

Slujbele și alte dădii sunt măsurate după așezarea sesiunilor, după cuprinsul bunătații mării lor;

»Dar ce se atinge de însăși slujbele cele robotnice, de aceea dajnicului după măsura sesiunii lui și după deschilirea claselor asemenea potrivita datorie zilelor celor de slujbă în tabela cea alăturată sub A sau însemnat, după care el slujbele acelea care sub rubrica în natură (adică cu lucru) sunt puse, dator iaste a le da în natură, iar acelea cari stau sub rubrica, unde

Ba că valoarea artistică a cutărui teatru de diletanți, e nulă. Mare valoare ce-e dreptul n'are, dar chiar nulă tot nu este, dacă sunt între diletanți și talente pe ici colo și mai cu seamă, dacă acești diletanți sunt conduși de-un om cult, cumpătat în temperamant și nici chiar prea străin în ale artei scenice.

Doar toți artiștii, chiar cei mai celebri, din cine s'au prăsit, dacă nu din diletanți, din lăcătuși, păpucari, croitori, apoi teologi, universitari, avocați etc. Și hai să zicem, că valoarea artistică e nulă, nulă curată, tăiată în două. Dar unde rămâne faptul înveselitor, că acei diletanți citesc literatură dramatică, învață poezie și proză comică sau dramatică, învață pronunție, se deprind să vorbească și să se miste în fața lumii și prin repetițiile ce le fac împreună, sunt distrași plăcut și eventual fericiți de alte ocupații inutile (înțeleptul mai ales pe țărani și meșteșugari cari prind gustul cititului și să cultivă, un ceas-două, la zi, în loc să bată cărciumele și stradele). Să-mi spună și mai ales să-mi dovedească mie orice om nepreocupat, că acestea sunt înțeleptnicii de dreptul păgubitoare pentru tinerime și atunci voi fi gata să îcalesc sentența de moarte a reprezentărilor de

se zice rescumpărarea slujbei cu bani, trebuia cu bani gata să le plătească. »Lucrarea cu mâinile este sorocită cu 10 cr., iară lucrarea, care se face cu marha s-a pus cu 20 cr. Locuitorul cel casnic să plinească slujba cu lucru, iar cel necasnic cu bani.

»Fiește care robotă, împreună cu mersul și întorsul înapoi, ține de cum răsare până apune soarele, scoțându-se vremea care trebuie pentru muncă și adăptura vitelor celor trăgătoare.

»Nu se îngăduie a despărți robota de o zi și pe dajnicul cu zăbavă de două zile a-l îngreuna; fără numai dacă el însuși din vina lui sau din nebagare de seamă s-ar mai întârzia, și cu aceasta de pedeapsă vrednicul chip pe domnul pământului ar vrea să-l încelue.

»De se va chema dajnicul dela un loc la altul, ca să lucreze, dusul și venitul trebuie să i se socotească în vremea robotei.

»Deși este obicinuit în țara aceasta săteanului a înjuga sau a prinde mai multe vite pentru lucrul său; dar tot nu este el dator la lucrul domnului său mai multe vite a prinde decât două, fără numai la arături, unde 4 capete de vite trăgătoare pot să se prindă sau înjuge; iar afară de aceea de va pofti domnul pământesc mai multe vite să-i înjuge sau să-i prindă, trebnie fiește care 2 vite ca o osebă slujbă cu vite dajnicului să se socotească și să i se imbuie.

»Rescumpărarea robotei în bani se face în 2 rate, la Sfântul Mihai și Sfântul Georj, ca să nu fie rescumpărarea dajnicului spre greutate. Mai departe fiește care dajnic cu casă și locuitor fără scutire, dator este stăpânirei sale pe un an de zile să dea un florint arând în 2 terminuri, adevărmeghii la St. Georj și St. Mihai, iar împotriva acestuia toți locuitorii necasnici sunt slobozi la acest fel de arând.

(Sfârșitul urmează.)

Din Munții-apuseni.

Abrud, 1 Ian. n. 1912.

— Adunarea Reun. femeilor rom. din Abrud. — Raportul secretarului. — Alege-re de primar în Abrud-sat. — Suflete mici. —

A trecut deja anul, decând în cronica zărilor noastre naționale, nu s'a mai însemnat nici un eveniment din vechiul centru al Munților apuseni. Cei neorientați vor crede, că lupta înverunată ce s'a dat, între cele două tabere protivnice ale fraților noștri, ne va fi paralizat puterea de acțiune! Dar nu e așa. Societatea noastră și azi e unită în cugete și simțiri. Nu e divizată în tabere dușmănoase. În chestii culturale și sociale, suntem fără deosebire toți de una și aceeași credință. În chestii de politică, toți aderăm la actuala conducere a partidului național, care e singura conducere îndreptătită. În chestii personale nu ne îngărmăm. Afilăm că comitetul partidului, între împrejurările date, n'a putut judeca altfel în chestia zărilor »Tribuna» de cum a judecat.

Voiu trece deci la alte evenimente de la noi.

Dintre evenimentele mai recente și mai marcante din Abrud, vă raportez acum despre adunarea generală a »Reuniunii femeilor Române, din Abrud, Abrud-sat și jur» ținută la 27 Decemvrie 1911.

Ne-am obicinuit a considera ziua adunării acestei Reuniuni, de una din cele mai folositoare și frumoase serbări ale noastre. Îndesobi, prin aceasta reuniune s'a încheiat solidaritatea și buna înțelegere ce există în sânul societății noastre. În jurul ei sunt grupate toate elementele sănătoase, dornice de progresul în cultură și bună stare a poporului nostru. Aceasta Reuniune e busola, care arată azi și va arăta în viitor vrednicia, puterea de viață și voiață, a societății noastre.

Și până la providența divină va păstra viața nobilei și generoasei prezidente a acestei reuniuni, a d-nei Ana Filip, care de astă dată a deschis și condus a XXXI. adunare generală a reuniunii, viitorul și înaintarea reuniunii și a instituțiilor ei, pare că-l văd mai asigurat, ca ori când. Numărosul public din loc și jur, prin participarea sa și prin ovațiunile sale făcute la adresa prezidentei, și-a arătat numai un tribut de recunoștință și stimă cu care dăorește prezidentei.

În cuvântul de deschidere, D-na prezintă zugrăvește foarte nimerit, greutățile ce le întâmpină reuniunea cu susținerea școlii sale de fete. A fost un adevărat ecou eșit din sufletul nostru, exclamarea e-i.

»E de neînțeles, cum nici între împrejurări atât de critice, nu vedem venindu-ne întru ajutor și întru mântuirea acestei instituții, toată obștea românească, când tipetul nostru de desădăde, ar trebui să străbată toate inimile de bine și să trezească simțul de datorință și în pepturile cele mai împetrite.»

Apoi continuând, D-na prezintă face următorul apel: »Imi ridic cu stăruință glasul rugător către toți, solicietând ajutor și rugându-l, să nu întârzie a-și oferi obolul lor, spre a-l fructifica cu folos pentru un scop atât de mare, precum e creșterea și instruirea în direcție și spirit național și sănătos al copiilor noastre; și vor avea mângăierea, de a-și fi plasat dărnici, în chipul cel mai folositor, pentru binele comun.»

De ar da cerul, ca acest apel al prezidentei să alege răsunet în inimile generoșilor, binefăcători ai poporului nostru. Jertfele ce le aduc-am noi muntelui pe altarul culturii naționale, de loc nu s'în proporție cu puterile de cari dispunem. O societate de intelectuali relativ mică, sustine între altele și o școală, cu un budget anual, la eșite de 4705 cor. 24 fl., cari eșite din an în an tot sporesc.

Apelurile ce soseșc din afară, pe noi nici când nu ne lasă reci; iar apelurile noastre, lumea românească nu le ia în seamă.

Asta-i realitatea!

»Nu și prin noi înșine», a fost deviza noastră în trecut — și poate tot de aceasta deviză a fost încălzit D-l protopop Romul Eurdul din Câmpeni, când ca răspuns cuvântului de deschidere a prezidentei și a zis:

»Moșii în totdeauna și au știut îndeplini datorințele lor către neam, ridicând și susținând altare de cultură pentru propășirea lor. Societatea noastră mică, moștenește aceste frumoase virtuți ale moșilor... și dacă ar fi să ne lipsim chiar și de pâinea cea de toate zilele, facem această jertfă bucuror și școala noastră tot o vom susține.»

Acest adevăr, rostit prin graiul unui vrednic fruntaș al Moșilor, a fost aprobat prin aplauzele unanime ale adunării.

Da, lăsați ca »noi și prin noi înșine», se facem față tuturor trebuințelor, vom avea să îndurăm încă multe lipse, neajunsuri și temeri; dar sperăm, că conștiința neamului nostru odată tot se va deștepta și atunci ne vor veni și alții în ajutor.

Presintă apoi secretarul reuniunii, părintele Ioan Simu, raportul despre activitatea comitetului Reuniunii.

Adunarea era sub impresiunea unei stiri, pentru ea foarte dureroasă, prin care să vestească, că părintele Simu, care timp de 7 ani decând poartă acest oficiu, a știut să lucreze cu atâta zel și devotament pentru reuniune; care prin frumoasele sale calități sufletești, a ținut să ridice nimbul societății noastre, a știut să-și asigure iubirea și respectul nostru, azi este numit în postul de paroh, în parohia Luna de Arieș. Aceasta stire, ne-a îndemnat, să-i ascultăm frumosul său raport cu multă duioșie. Ne cugetăm, oare cine va fi capabil în lipsa lui, să se dedice tot cu atât devotament binelui public?

Din raportul secretarului voi estreme, pentru cei ce se interesează de mersul reuniunii noastre, următoarele împrejurări mai marcante:

Numărul membrilor fondatori ai reuniunii, dela ultima adunare generală s'a sporit numai cu unul. Anume cu D-na Ana Vlăsa din Câmpeni, achitând suma de 40 cor.

Casele care se serveau mai înainte de școală pentru fetele donate de Ioan Vișu și Iuliana Vasiliu, au fost vândute, cu prețul de 6020 cor. Din aceasta sumă s'a format un fond ce va purta numele donatorilor.

În anul expirat eșitele au trecut peste suma preliminară în budget, cu aproape 1000 cor. Având reuniunea să plătească învațătoarelor civevenale noui și să facă unele reparații la școala de fete.

Intre marimoșii sprijinitori ai reun., s'a înscris și în anul trecut, cele trei institute de credit Române din munți, anume: »Auraria», Abrud; »Doina», Câmpeni; și »Detunata», Bucium.

Școala a funcționat regulat, și sporul în toate obiectele de învățământ a fost foarte multămitor.

Pentru școală s'a compus un nou plan de învățământ.

S'a înființat o bibliotecă școlară, și primul care a făcut donațiune pentru ea e fiul acestei orășel, prețiatul scriitor Alexandru Ciura. Dăruind opul său »Amintiri».

În fine cassiera acestei reuniuni D-na Sabina Dr. Borzea, prezintă socotelile pe anul expirat.

Adunarea aprobă raportul comitetului; dă cassierei absolutul, esprime multămită D-nașelor învățătoare, catehetelor școlii, donatorilor și sprijinitorilor reuniunii. Declară de membre fondatoare nouă pe D-na Ana Vlăsa, Câmpeni; Aurora Fiso, Cărpiniș; Elena Dr. Morcan, Câmpeni; și Sabina Borzea Abrud.

La adunare sau încasat taxe dela membrii noi și vechi 313 cor.

La 29 Dec. 1911, s'a făcut alegerea de primar în frunțașă noastră comună Abrud-sat.

Postul primar Ioan Deanca, care și-a câștigat merite mari pentru aceasta comună, dela ultimele alegeri pentru cameră, când la lighiu a trebuit să intrăm în luptă cu un dușman perfid, pentru purtarea sa românească de atunci, a fost obiectul unui ingrate persecuțiuni. În îndată după alegeri a fost suspendat fără nici o vină și restituit în oficiu abia peste 2—3 luni.

Acest fost primar scârbit de atâtea sicanări, numai la stăruința comitetului a mai competat pentru postul de primar. Și frunțașii comunei, voiau să-l releagă de primar. Sufletele mici, doi preoți, anume Nic. Oniciu și George Felea, în frunțașă parohiilor lor, nau voit să înțeleagă gestul frunțașilor, s'au făcut coadă la topor și au zădărnicit alegerea. Rugine lor! Și respecte celui ce au știut și în oficiu să se afirme ca Român. Raportorul.

de tot felul de golătășii, cari te disgustă — este expresiunea artistică a legiunei de oameni istoviti, a sufletelor bolnave, cari caută senzații nouă. Chiar nuda în pictură, ar trebui să reprezinte numai tipicul, numai frumusețea curată și strălucitoare, — așa cum a făcut-o arta greacă clasică.

Să ne bucurăm însă, Doamnelor și Domnilor, de împrejurarea, că poporul nostru are un deosebit simț și un gust estetic rafinat. Răsfoiți numai poezia lui și vă veți minuna de comora gingășiei pe care o ascunde. Dacă vom da ascultare șoptelor genului poporului nostru, atunci vom fi fericiți de-a cădea și noi — intelectualii Români — în abizul pe care-l deschide larg arta decadentă a veacului nostru neurastenic.

S'acum, încheiând, fie-mi îngăduit să vă spun, că sunt foarte măgulit de interesul cald ce-ați arătat lecturii mele de astă-seară; drept aceea, primiți Vă rog, Doamnelor și Domnilor, viile mele mulțumiri.

Brașov, în 7 Decemvrie 1909.

Aurel P. Bănuț.

Invitare de abonament.

Cu 1-a Ianuarie 1912 se deschide un nou abonament la

„Gazeta Transilvaniei“ pe anul 1912,

la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii zărilor noastre. Li rugăm pe toți a se îngriji de trimiterea la timp a prețului de abonament, ca să nu fim siliți a sista trimiterea zărilor.

Pe credit »Gazeta Transilvaniei» nu se dă la nime.

Deși »Gazeta» și-a mărit formatul și a introdus îmbunătățiri, împreunate cu mari spese,

Prețul abonamentului

a rămas același, ca până acum, anume:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coroane, pe șase luni 12 coroane, pe trei luni 6 coroane, pe o lună 2 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei luni 10 franci, pe o lună 8 franci.

ADMINISTRAȚIA.

Iubileul României June.

Societatea academică social literară »România Jună» are onoarea a invita la serbarea jubileului de 40 ani.

Programa serbării: Sâmbătă la 13 Ianuarie: 8 oare și jumătate Seara de cunoștință și serbarea anului nou în »sala albă» a otelului »Riedhof» (VIII. Schlösselgasse 14.) Duminică la 14 Ianuarie: 10 oare și jumătate Liturgie festivă și Doxologie în capela română (I. Löwelstrasse 8). La 12 oare Sedință festivă în sala dietei (I. Herrengasse 13). La 9 oare Serată în Cursalon (I. Stadtpark). Luni în 15 Ianuarie: La 8 oare și jumătate. Seara de adio în »sala albă» a otelului »Riedhof».

Bilete pentru Serată (de persoană 5 cor.) se vând pe lângă prezentarea invitării la »Riedhof» în 12 și 13 Ian. între orele 10—6; și seara la cassă. Venitul curat este destinat pentru înființarea unui »alunneu pentru studenții săraci» din Viena.

Patronese: Sevastia de Carp, Elisaveta Cuparescu, Elena cav. de Flondor, Florica Gramatovici, Blanca Lupu, Eleftera Mihalyi, Hermina cav. de On, eiul, Letiția Onu, Elisaveta Petrescu, Matilda Cugler Poni, Delia L. Popovici, Emilia Ratiu, Elena Roșca, Paula Sturza Elena de Valda-Voevod, Elena Vlad.

Patroni: Dr. Victor Babeș, prof. univ., Ion Bogdan, rectorul universității din Iași, Calus Bredicianu, Alexandru Ciurcu, Dr. Sterie Ciurcu, Dr. Ioan Cuparescu, Alexandru Cuza, prof. univ., Gheorghe Dobrin, Iancu cav. de Flondor, propr. mare, Nicolae Gane, Vasile Goldiș, prof., Teofil Gramatovici, consil. de secție, Dr. Iaric I. Urban, prof. univ., Dr. Nicolae Iorga, prof. univ., Alexandru Lupu, general, Dr. Iuliu Maniu, avocat, consil. aulic Dr. Wilhelm Meyer-Lübke, prof. univ., Excelența Sa Ioan Meșian, mitropolit, Dr. Theodor Mihalyi, deputat, Iacob Negruzzi, Aurel cav. de Oniciu, deputat, Dr. Dimitrie Oniciu, prof. univ., Dr. Nicolae Onu, Aurel C. Popovici, prof. univ., Dr. Lazar Popovici, Excelența Sa Dr. Vladimir de Repta, mitropolit, Dr. Victor Roșca, Dr. Stefan Saghin, rectorul universității din Cernăuți, Sava Somanescu, propr. mare, Gheorghe Sărbu, deputat, Dr. Marius Sturza, Dr. Alexandru de Valda-Voevod, deputat, Dr. Aurel Vlad, avocat, A. D. Xenopol, prof. univ.

Pentru comitet:

cand. în drept.
Alexie Voiculeschi,
președinte.

cand. în drept.
Georgie Fridie,
secretar.

ȘTIRI.

— 23 Decemvrie 1911.

Pentru înlesnirea trimiterii prețului de abonament, alăturăm la nrul de azi al »Gazetei» avizuri postale.

Rugăm pe onor. noștri abonați să binevoiască a se folosi de ele și a trimite cât mai curând prețul abonamentului.

—x—

† Episcopul Timuș. Eri noapte a încetat subit din viață la București, episcopul Timuș al Argeșului în urma unei boli de inimă, care se agravase pe neașteptate. Se știe, că episcopul Timuș fusese desemnat de Sinod și de guvern

diletanți. Până atunci însă, societatea teatrală va îngriji să cultive cât mai mult acest gust al publicului de toate păturile, dar mai cu seamă din cele inferioare și mijlocii și va încerca, să înfăptuiască, cu trecerea vremii un repertor cât se poate mai literar și mai sănătos. Și fiindcă am ajuns până aci, — cu voia D-Voastră, voiu atinge și chestiunea artei și-a moralului, mai bine zis a raportului, ce trebuie să existe între dânsese.

S'a spus cu gura plină de teorii (cum ar zice Coșbuc) că obiectul artei nu importă, că obiect al artei poate să fie ori ce — chestiunea esențială și singură care ne privește, este felul cum s'a tratat acest obiect, și dacă este artă în această tratare, atunci stăm faptic în fața unei opere de artă. — Acesta nu este un adevăr întreg, Doamnelor și D-lor, căci întrebări vă numai conștiința D-Voastră proprie, și sunt sigur, că veți descoperi, că arta și morala sunt între sine adăuc încopciate. Vreau să zic adevă, că arta își are rădăcinile în cuprinsul moral al omului. Tot ceea ce isvoarește din instinctele animalice, tot ceea ce este senzualism în acest înțeles al cuvântului, tot ceea ce este în contradicție cu legea de fier

a internului nostru moral care ne spune, că perversitatea este urâtă — întreg bagajul acesta nu poate forma obiect de artă, nici în poezie, nici în sculptură, nici în pictură și nici chiar în muzică. — Este însă posibil, ca un mare artist bolnav, prin forma sa splendidă, să ridice aproape până la o înălțime ideală materialul acesta amintiri neadmisibil în domeniul artei. Căci ceea ce influențează demoralizator asupra majorității oamenilor ziși culti, — aceasta nu poate fi niciodată artă în accepția adevărată a cuvântului. Ceteți înocdată pe Schiller, pe Goethe, pe Eminescu, pe Molliere și pe ori care artist mare și atunci mă veți aproba pe deantregul.

V'aduceți aminte de discuția ce se încinsese odinioară între marii cugețatori, asupra raportului dintre artă și morală. Herder spunea, că arta este fătul unei intenții morale, pe cătă vreme Goethe și Schiller tăgăduiau, ceea ce mergând pe urmele lor luminoase facem și noi azi, susținând că da, arta nu isvoarește din intenție, dintr'un propus moral, — ea are însă tot-deauna efecte moralizatoare.

Tot nămolul de poezie decadentă, de sculptură și mai ales pictură plină

a fi ales Mitropolit Primat imediat după vacanța parlamentară.

Episcopul Timuș moare în vârstă de 62 ani. A publicat mai multe opere teologice între cari: Teologia Dogmatică, de I. P. S. S. Macarie, Mitropolitul Moscovei 1882 (3 vol. trad.) — Teatranghelului lui Coresi 1561. — Istoria Dreptului Roman de Zaharia (trad.) — Meditațiuni asupra Psalmilor (3 vol.) — Căcișmul, de Damaschin, episcopul Râmnicului. — Călătoria la locurile sfinte. — Dicționar aghiografic, care cuprinde pe scurt viețile sfinților de peste tot anul.

Manevrele regale din anul viitor se vor ține în Ardeal în împrejurimile Clujului, Aiudului și Huedinului. Manevrelor vor fi conduse de moștenitorul tronului Francisc Ferdinand, care va sta mai multe zile în Cluj. Va participa la manevre corpul al 7-lea din Timișoara și al 12-lea din Sibiu.

Procesul Zsilinsky. Desbaterea din nou a procesului fraților Zsilinsky, uci-gașii deputatului Achim, s-a fixat pe ziua de 15 Ianuarie n. în fața curții cu jurați din Budapesta.

Felix Dahn. Alaltăieri a încetat din viață la Breslau consilierul intim Felix Dahn, unul dintre cei mai de seamă scriitori germani. Răposatul a fost autorul unui număr mare de drame, poezii și romane, între cari celebrul roman »Ein Kampf um Rom«.

În jurul evadării căpitanului Lux. Ziarele publică multe despre fuga căpitanului francez Lux, care, precum știm, a evadat zilele trecute din fortăreața germană Glatz, unde avea să-și împlinească pedeapsa de 6 ani pentru spionaj. Unele ziare franceze spun, că ar fi fost în legături secrete cu paznicii fortăreței, iar alte ziare susțin, că ar fi evadat cu ajutorul fratelui său și al cătorva amici. Lux avea cu acești complici o corespondență regulată prin mijlocul unei cernele chimice invizibile; apoi din Paris s-au trimis diferite mijloace de a-și îndeplini planul. În niște cărți și calendare i s-au trimis banii trebuincioși și un plan amănunțit al cetății. Spre a se cobori prin fereastră, căpitanul Lux a întrebuit două cerceafuri.

În urma evadării, împăratul Wilhelm a cerut numai decât un raport amănunțit și o anchetă a fost ordonată în contra complicilor. S-a dat ordine severe pentru o supraveghere mai de aproape a ofiterului englez French, care de asemenea e închis în fortăreața Glatz.

Greva spălătoarelor la New-York. 50.000 lucrătoare dela spălătoriile din New-York au proclamat greva. Grevistele au organizat alaltăieri o demonstrație pe străzile orașului. Ele declară, că nu vor relua lucrul până ce cererile lor nu vor fi satisfăcute. Publicul și presa e de partea grevistelor, căci se recunoaște, că lefurile lor sunt prea mici față de munca ce o săvârșesc în condițiuni foarte nefavorabile din punct de vedere al igieniei. Doamnelor din înalta societate, în frunte cu fiecele miliardarilor Morgan și Gould și cu artistă Nordica au întreprins o anchetă în această privință.

Apucătură chinezească. Simțul național în urma revoluției începe a prinde rădăcini tot mai puternice în inimile Chinezilor. Chinezii americani și-au înființat două ziare chinezești în New-York și era pe cale să înființarea unui al treilea ziar. Un mare ziar american însă, ca să împiedece înființarea acestui ziar, a angajat ca colaborator al său pe conducătorul foaiei proiectate, ademenindu-l cu un onorariu frumos. După încheierea contractului s-a și pus Chinezul pe lucru, căci avea la dispoziție trei coloane din ziarul american. După vreo câteva zile însă redactorul chinez a părăsit ziarul, și n-a mai scris nimic, fără însă să-și motiveze tăcerea, pe care numai târziu de tot a putut-o afla redacția numitului ziar. Chinezul, abuzând de faptul că nici un membru al redacției nu cunoștea limba chinezească, publicase următoarea notiță, în limba-i maternă:

»Această foale este redactată de mizerabili câni creștini și tot un drac de creștin este și proprietarul ei. Ziarul nu merită nici atâta, ca un Chinez cinstit să scrie pe el. Dacă patrioții mici voesc să știe ce face vestitul nostru Sun-Jat-Sen, atunci să aboneze foile chinezești, cari apar în Pall street sub nrul 27 și 31«.

Acesta a fost secretul tăcerii redactorului chinez, care a stărnit un răsunet general în întreg New-Yorkul.

Aviz. Institutul de credit și economii »Cordiana« din Fofeldea ne roagă să publicăm, că posta ultimă pentru Fofeldea, nu mai este Utjegyház, ci Molcsmány.

Un candidat de avocat cu praxă află imediat aplicare la Dr. Eugen Bran, avocat în Teaca (Teke comitatul Kolozs).

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Băile Eforiei vor sta închise în zilele de Luni și Marți, a doua și a treia zi de Crăciun.

Muzica la locul de patinat. Sâmbătă și Duminică seara între orele 7½ și 9½ va cânta muzica militară la locul de patinat.

Ultimul concert wagnerian, aranjat de orchestra orașului, va avea loc Mercuri în 10 Ian. n. seara în sala Redutei.

Apollo-Bioskop. Duminică și Luni, în 7 și 8 Ianuarie. Ziar kinematografic. (actualitate). Ore vesele în Washington, (vedere). Locatarul bandit, (humor). Obstacole neînvingătoare, (humor). D-l dobitoc la concediu, (humor).

Număr afară de program: Tiranul din Roma, (dramă colorată) Jertfa fetei, (dramă). Pe trenul accelerat, (dramă). Marți și Mercuri program nou.

Chestii pedagogice.

Cântările bisericesti și religioase, tablourile religioase, mergerea la biserică și sărbătorile școlare cu caracter religios — în școală ca mijloace în educația religioasă.

de Inv. George Presmearan.

Înainte de-a se începe învățarea cântării se impune o recapitulare a celor învățate la studiul religiunii; se va tracta pe scurt cântarea din punct de vedere al conținutului, fără de care ea n-ar putea fi pe deplin înțeleasă și influința ei ar fi poate problematică, mai ales că multe dintre ele conțin arhaisme, cari fără aplicarea necesară n-ar putea fi pe deplin înțelese. După învățarea și a melodiei cântările pot fi aplicate și cântate și în biserică de toți elevii sub conducerea învățătorului. Faptul acesta întărește și ridică moralul elevului, este condus direct în cunoașterea vieții religioase, la parte activă la ea și contribuie în gradul cel mai mare la dezvoltarea interesului față de biserică, înaltă chiar serviciul divin în ochii credincioșilor. Și câtă bucurie nu produce și în sufletul elevului, faptul acela când vede că aceea ce a învățat în școală își află aplicare, și încă în biserică, în fața părinților și a cunoșcitorilor lui. Alegerea materialului se va face în consonanță cu materialul religios tractat la studiul religiunii, pentru că numai așa să poate arăta legătura dintre studiul religiunii cu cântarea biserică și prin urmare și cu serviciul divin din biserică. Să vor alege dară cele mai însemnate cum e d. e. Imnosul dela Crăciun, Bobotează, Inviere etc., ear din răspunsurile liturgice pe cele mai de valoare ca: Sfinte D-zeule! Sfânt! Pre tine! etc.

În ce privește cântările religioase, acestea sunt un eflux al religiozității poporului nostru, un produs literar popular, a căror însemnătate pedagogică se poate deduce din cele spuse mai sus — și o culegere a lor și folosite și în școală pot face bune servicii la consolidarea și completarea educației religioase.

Un alt mijloc de foarte mare importanță pentru educația religioasă și întărirea acesteia sunt *colindările*. Ele sunt un produs de poezie populară, având ca subiect evenimentele nașterii lui Iisus Cristos și preamărirea lui. Fiind ele un produs literar al poporului nostru, ideile și forma sunt mai aproape de gradul de pricepere al elevilor, este cel mai comod produs literar de conținut religios pentru mintea elevilor. O alegere a colindrilor pentru trebuințele școlii, atât din punct de vedere al conținutului cât și a melodiei, pot face bune servicii la completarea și consolidarea educației religioase și predarea lor ar face puțină greutate, purtând marca individualității noastre naționale.

Nu de mai puțină valoare pedagogică sunt și *tablourile cu conținut religios*. Cultul icoanelor în biserică noastră formează o parte însemnată. Rostul introducerii lor a fost o necesitate pedagogică a înțelegerii învățătorilor creștine. Cele mai multe din ele au ca conținut evenimente din viața lui Iisus Cristos sau simbolizează precepte creștine. Câtă atracție și influință au tablourile în general asupra elevilor, se poate vedea din împrejurarea că dacă le cade sub ochi câte un tablou, îl analizează și nu se lasă până nu pătrunde în conținutul lui — și dacă nu are idei apercipiente pentru a-l înțelege, fantazia lui nu se liniștește, ci face combinații proprii, chiar străine de conținutul tabloului numai să mulțamească curiozitatea. Chiar asupra omului mare, un tablou fie de ori ce natură, atrage atenția asu-

pra lui, face aprecieri după împrejurări, când asupra conținutului, când asupra esecutării. Privirea tablourilor pe lângă aceea că provoacă idei și sentimente în sufletul privitorului, fie că reprezintă o idee sau eveniment cunoscut și în cazul acesta li se consolidează cunoștințele avute, fie că reprezintă ceva nou, producându-i-se astfel cunoștințe nouă; dar făcându-se aprecieri și asupra esecutiei se desvoaltă gustul și judecata estetică și sentimente de același natură, cari stau foarte aproape de moralitate și chiar o întărește pe aceasta. Aceste sentimente estetice îl nobilizează și-l ridică pe privitor în starea aceea artistică, plăcută și ideală, în care s'a aflat maestrul la esecutarea tabloului. Tablourile artistice cu conținut religios pe lângă că provoacă sau desvoaltă idei și sentimente, și-l transpun pe privitor în sferele ideale ale ideii sau evenimentului pe care-l reprezintă, dar provoacă în inima privitorului și starea aceea de elevație sufletească ce s'a numit evlavie. Împrejurările acestea nu le putem trece cu vederea, fără a le folosi în școală ca mijloc pentru consolidarea cunoștințelor religioase și ca mijloc pentru influințarea și completarea educației religioase. Ar trebui dară, ca fie-care școală să aibă cât mai multe tablouri religioase, nu originale, căci nu-i posibil, ci în reproducere artistică. Efectul lor asupra privitorului ar fi mărit prin ajutorul celei invenții moderne, care s'a numit schiopțion, prin care se dă tabloului mai multă viață. Un astfel de schiopțion n-ar trebui să lipsească din nici o școală — mai ales dacă ne cugetăm că chiar ca mijloc de intuiție pentru toate studiile ar fi de-o deosebită valoare pedagogică. Cred că e de ajuns dacă amintesc ce servicii mari ar face la clarificarea națiunilor geografice și la studiile naturale ș. al.

Tablourile religioase vor trebui astfel alese, ca să corăspundă spiritului bisericii noastre ortodoxe. În ce privește folosirea lor în școală, arătarea lor se va face elevilor pe treapta aplicației. Aceasta își are aplicarea psihologică prin faptul, că o idee sau eveniment apercipit, prin prezentarea tabloului, care s'a conțină idea sau evenimentul tractat, îi revocă în memorie ideile câștigate, le consolidează și le completează, și prin aceea că prezentându-i-se dintr-o dată în ceva întreg, li se dă posibilitatea a lega mai bine ideile una de alta, li se dă ceva complet și apoi știut este, că un lucru descris și văzut este de două ori învățat. Tot între tablourile religioase pot fi clasificate și alte monumente, ca biserici, mănăstiri etc., cari prin strălucirea și vechimea lor ridică și întregesc cultura religioasă.

În fine un alt mijloc, care consolidează și potențează educația religioasă sunt sărbătorile școlare cu caracter religios. Acestea au de scop preamărirea virtuților creștine, prin care s-au distins unele persoane. Prin prezentarea caracterelor acestor persoane la aranjarea de sărbători întru amintirea lor se dă ocazie elevilor a vedea cum și după moarte persoanele, cari s-au distins prin fapte mărețe și virtuți creștinești, sunt preamărite; învață a stima acele persoane, se însuflețesc de faptele lor, au pilde vii de imitat, li se dă ocazie a-și manifesta ei însuși simpatia și venerația față de ele. Aranjarea astorfel de sărbători lasă urme adânci în sufletele elevilor. Astfel ar fi Sf. Andrei hramul școlii și altele.

Toate mijloacele mai sus desfășurate trebuie folosite în mod cât mai conștient în interesul consolidării educației religioase, ca astfel generațiile încredințate nouă să le conducem spre culmile ideale ale vieții omenești.

Litere, arte și științe.

Cel dintâiu roman al dlui Agărbiceanu. Cunoscutul nostru scriitor, dl. I. Agărbiceanu a pregătit un roman original, cu titlul »Povestea unei vieți«. Subiectul este luat din viața Românilor ardeleni. Romanul va apărea în »Luceafărul« din Sibiu, începând cu numărul de Crăciun al revistei.

Drapelul. Am primit la redacție o broșură cu titlul: Drapelul, traducere din francezește de Zaharie Bărbulescu, este nr. 5. din »Biblioteca școlii secundare« din Floești. Broșura e ilustrată, ilustrațiunile de A. Seceni. Prețul 50 bani.

»Drapelul« este o traducere după cunoscuta lucrare cu același titlu a marei scriitor francez Jules Claretie. E o mișcătoare povestire care se desășură la chip măiestrit odată cu înfățișarea artistică a două suflete de eroi — doi bătrâni căpitani — și a unei părți din viața lor, care poate sluji oricând drept pildă de camaraderie și amicitie, oarece și vitejie, de îndeplinirea datoriei și sfințenia drapelului, de spirit de jertfă și de dragoste de patrie...

Traducerea este făcută de d. Zaharia Bărbulescu, elev în clasa VIII-a clasică a liceului din Ploiești.

Biblioteca școlii secundare. Este de interes aceasta bibliotecă din Ploiești, cu deosebire pentru tineretul din școlile secundare.

Biblioteca întemeindu-se pe însemnătatea educativă a citirii elevilor în afară de școală, urmărește scopul de-a edita numai lucrări alese cu îngrijire și răspundere, atrăgătoare și ieftine, care să formeze gustul și deprinderea de citire sănătoasă și să îndemne tineretul la muncă personală.

No. 1 din această bibliotecă este »Spre Centrul Pământului«, roman științific educativ, prelucrat din francezește de subsemnatul, după Jules Verne. În Franța, acest roman a fost premiat și aprobat de Ministerul Instrucțiunii Publice pentru bibliotecile școlare și populare. E o popularizare științifică, în formă literară ușoară, cu dialoguri vii, cu umor sănătos, cu acțiune captivantă, cu descrieri interesante.

No. 2. »Treie convorbiri cu Napoleon al III-lea«, cuprinde amintiri și însemnări ale marelui poet și patriot Vasile Alexandri. Fiind privitoare la marea epocă a Unirii și a domniei lui Cuza-Vodă, acest număr poate servi, ca și No. 4, cu lectură istorică la cursul de istorie națională.

No. 3. este »Ovidiu Șicană«, o reușită localizare românească după simpla și vechea copodoperă a literaturii franceze, cunoscută sub numele de »Farce de Pathelin«. Lucrarea e datorită cunoscutului scriitor I. A. Basarabescu.

No. 4. este »Doamna Rosetti«, traducere de subsemnatul din cea mai interesantă parte a lucrării lui Jules Michelet, »Légendes démocratiques du Nord«. Pentru noi are un interes deosebit, de oarece, odată cu fapta frumoasă a unei nobile femei, ni se înfățișează o parte din luptele și suferințele marilor noștri înaintași din 1848 și 1859.

No. 6. e în pregătire și va apărea în curând. Pentru orice lămuriri și informațiuni privitoare la această bibliotecă, este rugat oricine a se adresa subsemnatului

D. Munteanu-Râmnic
Profesor la Liceul din Ploiești.

Conferința dlui Dr. Al. Tzigara Samurcaș. După cum am anunțat. Marți în 27 Decemvrie 1911 (9 Ian. 1911) a treia zi de Crăciun, va avea loc în sala teatrului orășenesc din Lugoj, sub egida Reuniunii femeilor române din Lugoj și cu concursul binevoitor al Reuniunii române de cântări și muzică din Lugoj sub dirigența dlui Ioan Vidu, în beneficiul cantinei școlare a elevilor dela școlile populare confesionale române din Lugoj Conferința dlui Dr. Al. Tzigara Samurcaș despre arta română cu proiecțiuni de schiopțion. Programul este următorul: 1) D. Vasilii: Concert bisericesc. Cor mixt. Reuniunea română de cântări. 2) Din domeniul artei noastre, Conferință cu proiecțiuni de schiopțion, de directorul muzeului etnografic din București d-l Dr. Al. Tzigara Samurcaș. 3) E. Mezzetti: Spre lumină. Cor. mixt. Reuniunea română. Începutul la ora 8 seara. Prețul locurilor: Lojele nr. 5—13 etaj 10 cor. Lojile nr. 1 și 17 din etaj, A—E și 1—2 parter 8 cor. Lojele nr. 2—4 și 14—16 din etaj 7 cor. Parchet și șirele I—IV 2 cor. 50 fl. Șirele V—X 2 cor. Șirele XI—XIV 1 cor. 60 fl. Galerie loc numerotat 80 fl. loc de stat 50 fl.

Dela »Asociațiune«.

Contribuiri pentru muzeul »Asociațiune«.

P. T. domni din consemnarea prezentă au binevoit a contribui în scopul înzestrării »Muzeului Asociațiunii« drept rescumpărare a felicitărilor de anul nou 1912, cu următoarele sume, pentru care le exprimăm sincerele mulțumiri ale comitetului central al »Asociațiunii«.

Andreiu Bârseanu, prof. Sibiu. Parteniu Cosma, dir. de bancă Sibiu. Alexandru Lebu, mare propr. Sibiu. Ioan de Preda avocat. răscump. fel. de anul nou și onomastice, fiecare câte 20 Cor. Dr. V. Bologna răscump. onomastice. Dr. Eugen Piso, adv. Sibiu. Nicolău Zigre, secretar metropolit. Dr. Oct. Russu, avocat, Sibiu. Dr. Ioan Fruma, avocat, Sibiu. Iosif Popescu, dir. de bancă, Reghin, fiecare câte 10 Cor. Eugen Vancu, cassar la »Albina«. Const. Popp, șef de liquidatură la »Albina«. Sibiu. Dr. Ilie Beu, medic Sibiu. Ioan Lăpădatu, dir. de bancă Sibiu. Dr. Il. Pușcariu, arhimandrit Sibiu. Stephan Moga, proprietar, Sibiu, fiecare câte 5 Cor. Teodor R. Popescu, funcționar la »Albina«. David Mohan, funcț. la »Albina«. Dr. V. Bologna dir. școlii civ. de fete. Dr. O. Ghibu, coreferent școlar, Sibiu. Ștefan Stroiă, protonotar com. Sibiu. Dr. Ioan Stroiă, protopop, Sibiu, fiecare câte 3 Cor. Ioan Rebeș, funcț. la »Albina«. Sofroniu Roșca, funcț. la »Albina«. Emil Vințeleriu, funcț. la »Albina«. N. Benția, funcț. la »Albina«. Anghel Bena, funcț. la »Albina«. Marius Peculea, funcț. la »Albina«. Sibiu. Dr. At. Marienescu, pensionist Sibiu. Victor Fincu, controlor consist. Sibiu, fiecare câte 2 Cor. Suma totală Cor. 204.—. Sibiu, 3 Ianuarie nou 1912.

Biroul »Asociațiunii«.

Teatru, concerte și petreceri.

Cercul conferențiar al învățătorilor români gr. or. dela școlile din Săcele invită la producțiunea Declamatorică-muzicală împreună cu dans, ce se va aranja Luni în 26 Dec. v. 1911. (8 Ianuarie 1912) (a doua zi de Crăciun) în sala »Hotelului internațional« din Cernatu, cu următorul Program: 1. Colindă. 2. Declamațiune. 3. Solo de voce cu accomp. de pian. 4. Biletul de tramvai. de Gr. Muntean. 5. Declamațiune. 6. »Capriciul unui tată«, trad. de Z. Bărsan. Dans. Venitul curat este destinat fondului propriu.

Tinerimea română din Gildu invită la producțiunea teatrală-muzicală, ce se va ține în 7 Ianuarie n. 1912 (ziua I. de Crăciun) în școala gr.-cat. din loc. Programul este următorul: 1. »Frunză verde«, cor bărbătesc în 3 voci. 2. »Răspata păcătosului«, trad. O. Prie. Teatru în 3 acte. 3. »Soldan Viteazul«, monolog — V. Alexandri, predat de Ilie Iacob. 4. »Printre dealuri«, cor bărbătesc în 3 voci. 5. »Țiganul în căruță«, dialog comic de I. Suciu, predat de George Velle și Vasile Lăpușan. 6. »Pe-al nostru steag«, cor bărbătesc în 3 voci.

Venitul curat este destinat în favoarea școlii gr.-cat. din loc.

Societatea Sodalilor români »Lumina« din Brașov invită la producțiunea teatrală-muzicală împreună cu dans, ce o va aranja Luni în 26 Dec. st. v. 1011 (a doua zi de Crăciun) în sala »Redoutei orășenești«. Începutul precis la 7 oare seara. Prețul de intrare: de persoană 1.60 cor. Galerie 1.20 cor. — Ucenicii 60 bani. Ofertele marionimoase se primesc cu mulțămă și se vor chita publice.

Venitul curat e destinat pentru ajutoarea sodalilor români din Brașov.

Programul: 1. a) W. Dvorak: »Marșul Lumina«. b) A. Sesták: »Marșul Vlaicu«; marș dedicat prezidentului A. Vlaicu. 2. P. Ciorogariu: »Forle dalbe« colindă. 3. Pazeller: »Souvenir de Herkulesbad«, vals esecutat de Famfara Societății. 4. N. Oancea: »S'a dus cuțul«, cântec popular. 5. Ventura: »Celuța«, esecută de Famfara Societății. 6. A. Sesták: »Hora«, esecută de Famfara Societății. 7. N. Oancea: »Dor de sat«, cor mixt. 8. A. Sesták: »Weibi, Weibi«, vals esecutat de Famfara Societății. 8. Mazalik: »Ști tu«, marș esecutat de Famfara Societății. 10. Teatru. »Nevasta lui Cerceluș«. Frază într'un act de P. Locușteanu.

Tinerimea română din Șimca veche invită la producțiunea teatrală ce o va aranja a doua zi de Crăciun, în 8 Ianuarie st. n. în localul școlii confesionale din loc.

Programul este următorul: »O ședință comunală«, comedie în 2 acte de G. Stoica. »Otravă de hârclogi«, comedie într'un act, de Ant. Popp.

Școala populară rom. gr.-or. din Săliște invită la producțiunea teatrală, ce se va aranja Luni, la 26 Decemvrie 1911 (8 Ianuarie 1912). (A doua zi de Crăciun), în sala festivă a școlii române din Săliște, cu următorul program: »Scenă militară«, predată de copiii de școală. »Nevasta lui Cerceluș« farsă într'un act, de P. Locușteanu, predată de corpul învățătoresc.

ULTIME ȘTIRI.

Constantinopol, 5 Ian. După știri sosite aici din Derna s'a dat în 1 Ianuarie o luptă crâncenă în jurul localității Atelis, la o depărtare de 4 kilometri de Sieli Haris. Lupta a durat până la 10 oare noaptea. Aripa stângă a Italianilor a trebuit să se retragă în urma atacului vehement al Turcilor. Turcii au avut 100 morți și răniți iar Italianii 300.

Proprietar:
Tip. A. Mureșanu: Brăncuș et Comp.
Redactor responsabil:
Ioan Brotea.

Flori proaspete

admirabile tăiate și în ghiveciuri

s'află în mare asortiment pentru sărbătorile Crăciunului cu prețuri ieftine la

WILK junior

Hala de flori.

Strada Michael Weiss 20.

Români, replantați viile, cu altoi dela firmă română!

„MUGURUL“

Însoțire economică Elisabetopol-Erzsébetváros
(Kisküküllő vm.)

!!! Altoi de viie !!!

Calitate distinsă — pe lângă cele mai moderate prețuri
— soiuri de vin și de masă, — Viță americană cu și fără
rădăcină.

Ochiuri de altnit, vița europeană cu rădăcină.
Se află de vânzare la însoțire economică

„MUGURUL“

ELISABETOPOLE — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste
trei (3) milioane.

Scoalele noastre de altoi n'au fost atacate de peronosporă.

— ! Altoi sunt desvoltati la perfecțiune! —

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condiții de plată!

— La cerere prețuri și instrucțiuni gratis și franco. —

— Români! Trimiteți băuții la cursul practic de altoi. —

Prima condiție de reușită este de a folosi material solid!

— Români! Sprijiniți produsele românești!! —

„VIOLA“,

cea mai modernă fabrică de lăptărit din
Bran — Törösvár.

Se găsește în fiecare zi: unt proaspăt de prima ca-
litate, brânză caș, etc.

— Prețuri moderate. —

* Comande se efectuează cu învoirea postei. *

Vânzare en gros și detail

Contractare de a litera anual. Deslușiri detaliate dă:

Proprietarul:
EMIL REIT,
Învățător

— Brânză și caș de calitate distinsă. —

Primul atelier de biliarde în Brașov

Ioan Merth

Am onoarea a aduce la cunoștința Onor. proprietari de
cafenele și restaurante, că am înființat în **Strada Gării**
nr. 8 un

Atelier de biliarde.

Lucrez biliarde după sistemul cel mai nou, și orice repara-
ție cu prețuri moderate, și executare solidă.

Cu toată stima

Ioan Merth.

„Calendarul Național“ pe 1912

Întocmit de redacția foilor din Orăștie, e calendarul care duce
în casele Românilor chipurile cele mai înălțătoare de suflet!
El ne arată pe:

— **Mihai Viteazul** intrând biruitoare prin poarta cetății dela
Alba Iulia, după ce a cucerit **Ardealul** și ajungând acum el Domn
și peste acest colț de țară românească! — Apoi când, după asta
a mers de a cucerit și **Moldova**, ajungând a fi, pe-o vreme,
Domn al tuturor Românilor! — Ne arată apoi pe:

— **Tudor Vladimirescu**, eroul poporului din Muntenia,
când a alungat pe zbirii poporului din București și primește
jărământul de supunere al boierilor! — Apoi în al doilea chip:
Prinderea lui Tudor Vladimirescu de către mișcile Greci și Turci,
de l'duc și-l omoară!

Și alte multe chipuri interesante și plăcute.
Apoi bogat material decetit: povești, nuvele, poezii,
glume și povești bune.

Tare interesantă e acea parte din „Calendarul Național“,
care ne arată felurile scrisori de pe fața pământului!
Văzut-ai vreodată scrisoare grecească? De asta ai putut vedea mai
ușor; dar grecească monumentală și grecească hikrică? De acestea
mai greu.

Dar scrisoarea coptică (de pe la Cairo și Alexandria)?
Dar scrisoarea evreiască de rând? apoi evreiască zisă „Meruba“ și
cea zisă „hebraică“, cu puncte și fără puncte? și în urmă cea „rabinică“?
Nu le vei fi văzut.

Dar scrisoare turcească-arabă, ai văzut? E foarte interesantă, dar
grea la scris! De aceea Turcul care știe scrie, e deosebit printre ceilalți
ca la noi un popă printre alți oameni fără carte.

Dar scrisoarea siriană văzut-ai? E de tot fină și încurcată. Mai alea-
să și ca cea arabă!

Dar scrisoarea din Tibet, curățică și sprintenă?
Și-apoi de sigur n'ai văzut scrisoarea „sanscrită“, a vechilor Indieni,
scrisoare pe care ei o numesc „scrisoarea Zeilor“, căci, zic că va
fi cea mai desăvârșită de pe lume!

Ori văzut-ai scrisoare de iuri, în care în litere nu este nici un fel
de linie oabă ori punct ori cereulețe sau alte cârnituri, ci numai icuri
în 3 colțuri, așezate în toate formele! Și tu după așezarea lor să ghicești
ce e scris cu ele?

Și mai ales văzut-ai scrisoare de hieroglifă? E cea mai grea scri-
soare pe pe lume! Cum alfabetul nostru are 28—30 litere ca semne de
scris, scrisoarea de hieroglifă are vre-o 2000 de semne sau „litere“, pe
care trebuie să le știi, de vrei să poți citi scrisoarea asta.

Toate aceste 15 feluri de scrisori le aflați, tipărite aievea, în „Calen-
darul Național“ de pe 1912. Pe 8 pagini sunt înșirate aceste scrisori, din
fiecare 4—5 șire, iar din ciudatele hieroglifă să dau două fețe întregi!

Prețul unui Calendar 40 filieri.

Celor ce cumpără mai multe, li-să dau mai ieftine, anume:
Pe bani gata, dela 15 în sus (când li-să trimite în pachete pe
postă) li-să socotește calendarul în numai 11 cr. (22 fil.), având
însă a-și plăti ei și posta la scoaterea pachetului.

Cei ce le cer pe așteptare, având a plăti prețul lor după
vînzare, li plătesc cu 13 cr. (26 fil.) exemplarul, și își plătesc
și posta. Mai bine e: a trimite banii înainte!

Cei ce cer mai puțin ca 12 exemplare, le plătesc cu câte 14 cr. (28
fil.), căci la aceștia noi plătim și posta (câte 5 filieri de fiecare Calendar),
fiindcă merg sub legătură deschisă, nu ca pachet de postă închis, și în
forma asta posta nu primește pachetele neplătite.

Trimiteți cereri și bani la

Admin. Libertatea în Orăștie (Szászváros).

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA“,

Strada Cisnădiei 5. SIBIU. (edificiile proprii.)

Agentura principală în Brașov: H. HERMAN, Strada Porții Nr. 51
recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru **edificii, recolte, mașini, mobile** etc. pe lângă
premiile recunoscute de cele mai efine, și în cele mai favora-
bile condiții, cum și

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așe-
zămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții
și cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului;
asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări
de penziuni, asigurări cu participare la câștig și asigurări pe
spese de înmormântare, mai departe asigurări contra infrac-
ției (furt prin spargere), asigurări contra spargerii de sticlă (la
galantare), asigurări de accidente (nenorociri corporale), asig-
urări de garanții și asigurări contra pagubelor la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea an. 1910 K. 5.003.540-78

Capitale asigurate pe viață achitate K. 4.834.801-12

Starea asigurărilor de foc cu sfârșitul anului 1910 . . . K. 119.839.992-—

Starea asigurărilor de viață cu sfârșitul anului 1910 . . K. 11.020.226-—

Fonduri de întemeiere și de rezervă K. 2.428.317-—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit
orice informații în birourile Direcției, strada Cisnădiei Nr. 5 la
agentura principală Brașov. Strada Porții 51. și la toate agenturile.

Persoane versate în Acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului
în condiții favorabile

Antreprize de pompe funebre

E. Tutsek.

Brașov Strada Porții Nr. 3.

vis-à-vis de Băcănă Steaua Roșie.

Recomandă Onor. public la casuri de moarte, așezământul
său de înmormântare bogat asortat în cari toate obiectele,
atât sortele mai de rând, cât și cele mai fine, se pot că-
păta cu prețuri ieftine.

Comisiune și depou de sicriuri de metal ce se pot
închide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea proprie a tuturor sicriurilor de lemn, de
metal și imitațiuni de metal și de lemn de stejar.

Depou de cununi pentru monumente și plantici cu prețurile
cele mai moderate.

Representanță de monumente de marmură cară funebre
proprii cu 2 și cu 4 cai, precum și un car funebru vînat
pentru copii, precum și cioclii.

Comande întregi se execută **prompt și ieftin**, iau
asupra mi și **transporturi de morți în străinătate.**

La casuri de moarte a se adresa la

Telefon interurb. 405.

E. Tutsek.

Strămutare de local

**Spălătoria cea mare cu
abur Kristaly**, din cauza locului
mic, am strămutat-o în strada Porții
Nr. 60.

Tot odată aduc la cunoștința
on. public, că pentru a satisface ce-
rerilor am comandat **mașini nouă.**

Rog. on. public a mă sprijini și
pe viitor.

Meixner Sándor.

M. Schlandt

Brașov, Strada Morii.

Fabrica de pielărie.

Oferă produsele sale ca:

Talpa-Terzen, Vache în jumătăți și
crupoane, poale, gâturi, Piel de
opinci și Opinci croite în cea mai
fină calitate cu prețuri efine.

Fotografii

senzaționale.

Pentru a oferi ocazie Onor.
public a-și procura cu puțini
bani, **fotografii bune**, m'am
decis, precum este obiceiul în
orașele mari, a introduce în a-
telierul meu următoarele prețuri:

3 Cărți postale	C. 1-—
6 „ „	„ 1-50
12 „ „	„ 2-—
12 fotogr. visit format	C. 4-—
12 „ Cabinet „	„ 8-—

Toate celelalte formate
amăsurat cu aceste prețuri.

Cu toată stima

Atelier fotografic

ADLER,

Strada Porții 14.

HOTEL „COROANĂ“

SOC. PE ACȚIUNI

DIN BRAȘOV

CASĂ DE PRIMUL RANG

100 de odăi și saloane cu con-
fortul cel mai modern. Loc pen-
tru 250 persoane. Lumină elec-
trică și caloriferi. Apartamente
cu camere de băi. Ascensor. Spă-
lătorie proprie cu abur. Venti-
lație centrală. Saloane de citire
și de scris. Sală mare de pri-
mire. Băi. Salon de muzică. Os-
piciu de turiști. Cameră obscură
pentru amatori. Saloane de ex-
poziție. Terasă. Garajul. Omoi-
bus pen ru fiecare tren. Cafe-
neaua mare aranjată după gustul
cel mai ales. 100 de ziare
și reviste ilustrate indigene și
străine. Saloane mari de biliard
și de joc. Loje. Saloane de de-
jun și separen i foarte elegante.
Mâncări naționale transilvănene.
Bucătărie aleasă vieneză și
franceză. Vizitarea bucătăriei
este permisă cu cea mai mare
plăcere. Vinuri și lăcururi ex-
celente asenenea și băuturi fine
fără alcool. Bere exc. din Pilsen,
:: bere bavareză și engleză. ::

DIRECȚIUNEA SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI

HANS MÄDER, director.

Depositul principiului în Bra-
șov de mașini de scris

Stoewes

se află la librăria Eduard Kersch-
ner, strada porții Nr. 21.

Toate intensiile pentru scris
cu mașina, calitate foarte bună.
Mare deposit de requisite de scris.

4 Broșea